

זָהָר
הַסְּלָם

מחברים
למקור

הַנְרוֹת הַלְלוּ

הַנְרוֹת הַלְלוּ אָנוּ מְדַלִּיקִין עַל הַנְּסִים וְעַל הַנְּפִלְאוֹת וְעַל
הַתְּשׁוּעוֹת וְעַל הַמְּלַחמוֹת, שְׁעִשִׁית לְאַבוֹתֵינוּ בְּיָמִים הָהֵם בְּזָמַן
הַזֶּה, עַל יְדֵי פְּהִינְיָה הַקְּדוֹשִׁים. וְכַל שְׂמוֹנֵת יָמֵי חֲנֻכַּת הַנְּרוֹת
הַלְלוּ קֹדֶשׁ הֵם, וְאִין לָנוּ רְשׁוֹת לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם אֶלָּא לְרְאוֹתָם
בְּלִבָּד. כְּדֵי לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל עַל נְסִיךָ וְעַל
נְפִלְאוֹתֶיךָ וְעַל יְשׁוּעָתְךָ.

(מסדר הדלקת נרות חנוכה)

לָג

נִס חֲנוּכָה

[אותיות דליבא, רב]

בהדלקת נר חנוכה אומרים: "הנרות הללו קדש הם". יש נרות
ויש אור^{קלד}, ולגבי האור נאמר: "ואין לנו רשות להשתמש בהם". עוד
מצינו בענין הנרות מחלוקת בגמרא (שבת כב, ב) אם הדלקה עושה
מצוה או הנחה עושה מצוה. ויש לבאר על דרך העבודה.

רוצים מאיתנו התעוררות. בדרך כלל כשאומרים שאדם מתעורר,
פירושו שמקודם היה ישן. ולא לו דברים טבעו של אדם להתעורר?
הנה דברים אשר העונג מגולה בהם אין צריך שום התעוררות לקבלם.
משא"כ דברים שאין העונג מגולה בהם הרי הם אצל האדם בכחינת
"יושב בטל כישן דמי", היינו אם הוא מסתכל על כמה דברים והם
נראים לו דברים בטלים - נבחן שאלו הדברים יִשְׁנִים ורדומים אצלו,
שכאשר הוא מסתכל עליהם הרי גופו נוהג כמו אדם ישן, שאין לו
כל התעוררות להשיגם, ועל כן יש צורך לעוררו. משא"כ דברים

קמז הסולם הנרות הללו למועד

שאצלו הם בעלי ערך ולבו מתאווה להם, אין צריך לשום פעולות של התעוררות, כי כבר יש לו התעוררות מצד עצמו.

ואאמור זצ"ל מביא בהקדמה לתלמוד עשר הספירות, שיש השגחה גלויה [שהתענוג שברצונו להטיב לנבראיו מגולה] ויש השגחה שבהסתרה [שהתענוג מכוסה]. והנה דברים שבהם מגולה התענוג, אע"פ שהם פחותי ערך - עם כל זה כל אחד ואחד מחשיבם. וכנגד זה ישנם דברים יותר חשובים אלא שאין מגולה בהם התענוג, ואין אדם מבקש להשיגם. מדוע? - היות וחסרה לו לאדם ההתפתחות במידה מספקת כדי שיתאווה להם.

והנה התענוג שבתורה ומצוות נסתר מאתנו ולא ניתן לנו להרגיש ערכם. לכן אומרים שצריך אתערותא דלתתא. כלומר, אע"פ שאדם מרגיש לגביהם כמו שהוא ישן, שהם נראים לו כדברים בטלים שלא יתנו לו מאומה, ואין כדאי להשקיע עבורם מזמנו וכוחותיו - בכל זאת צריך להתגבר ולהתעורר.

אם כן ברוחניות צריך להתגבר ולהתחזק היות ואין מעוררים. משא"כ בגשמיות יש מעוררים מן המוכן: הן מצד התענוג הגלוי, והיא התשוקה שבאה לאדם ממנו עצמו, שמשתוקק לדבר שיביא לו הנאה. והן מצד הסביבה, אע"פ שמעצמו אינו מרגיש שהדבר יביא לו הנאה, אבל הוא רואה שכולם רצים אחרי זה והוא גם רוצה להיות כמוהם.

ולמה ברוחניות צריך לפעולות של התעוררות, הגם שללא ספק התענוג שבתורה ומצוות דבר חשוב הוא עד מאד? אפשר להבין זאת במשל של תינוק שאינו רוצה לאכול והוריו עושים כל מיני פעולות לשדלו שיאכל. אין זאת אלא מפני שדעתו עדיין לא התפתחה ואין הוא מסוגל להחשיב את האוכל כראוי. הרי שגם כדי להחשיב תענוגים, צריכים למידה ידועה של התפתחות.

נשאלת אם כן השאלה, איך מתחילים בעבודה כאשר אין התעוררות? התשובה היא, שמטעם זה נתנה לנו מצוות האמונה. וענינה הוא שיתחזק אדם באמונה בחשיבות הדבר, אע"פ שאין הוא מרגיש שום טעם.

ומדוע אינו מרגיש? אומרים לנו שזה מהסיבה ש"אין לנו רשות להשתמש בהם", שאין הנרות שלנו מוכנים לטעום את טעם התורה והמצוות, ואין אנו מרגישים שהתורה ומצוות יביאו תועלת לגוף. כי האדם מוכן לעבוד לטובת הנשמה רק אם הוא יודע שעל ידי זה יהיה תענוג לגוף, אבל כשאומרים לו שהדבר יביאו לשלמות הנפש, אין הוא מרגיש שכדאי לו הדבר. כי יותר מתענוג אין אנו מבינים.

כתוב: אין הכלים דהשפעה מקבלים שום צמצום מכלים דקבלה קלה. פירוש: אין הם מתפעלים מזה שהם רוצים קבלה, כי אין הם משועבדים לרצונות של כלי הקבלה. אם כן כשאדם חשקו רק להשפיע, אין הוא מתפעל מכל ענייני הקבלה. משא"כ בזמן שאדם משועבד לרצונות של הגוף, הרי הם שולטים עליו ואין הוא יכול להתגבר.

ובמצב זה - הגם שחשקו ברוחניות - אין הוא יכול להתגבר. ויש להבין, הלא אנו רואים שמנהגו של עולם הוא שאדם מוותר על דבר קטן על מנת להשיג דבר גדול, ומדוע כאן אין הוא מוותר על תאוותיו? - הסיבה היא פשוטה, שאין הוא מבין את התועלת שתהיה לו אם יעשה רצון ה', לכן אין הוא חש בדבר זה צורך עד כדי שיראה בו ענין כדאי.

דהנה הרצון לקבל הוא טבע האדם. היות ומטרת הבריאה היא להטיב לנבראיו, לכן הוטבע בנבראים טבע של רצון לקבל תענוגים. והיות וטבע זה בא מהבורא ית', שזו כל הבריאה - לכן הכלי הזה שהוא הצורך לקבל תענוג הוא שקובע אצל האדם, ואדם נמשך להיכן שיש תענוג. אבל כאשר רצונו הוא לקיים תורה ומצוות על הכוונה של על מנת להשפיע, הגוף שואל: מה יהיה לי מזה?

לכן, אם אין אנו רואים את היתרון בעבודה של על מנת להשפיע - אנו רק יכולים להתגבר על עצמנו בכוח. ואין זה כדרך שאדם מתגבר על עייפותו והוא מוותר על תענוג המנוחה כדי להשיג תענוג גדול יותר, כגון שמתייגע להשגת ממון. כי בזה הגוף מבין את חשיבות הוויתור על המנוחה. אבל לוותר על מנוחה כדי להשיג ענין השפעה, זאת אין הגוף מסוגל להבין.

קלה. כמו שלמדנו, שמה הטעם יכול היה הס"ג לרדת למטה מטבור דא"ק. זה שממשיך, שכלים דהשפעה אינם מתפעלים מהרצונות הגדולים של כלי הקבלה.

ק"ח הסולם הנרות הללו למועד

והנה בדרך כלל כאשר אדם רוצה להשיג משהו, נוהג בזה סדר של כולל ונמשך. בגשמיות למשל, אדם עוזב מקום בו הוא מתפרנס ועובר למקום חדש, היות והוא משער ששם הוא ישתכר יותר. זה נקרא "כולל ונמשך", או "סיבה ומסובב", היינו, שיש יחס ישר בין הסיבה למסובב, שהסיבה שלו היא שהוא רוצה להשתכר יותר ממון, ועל כן הוא עובר למקום החדש וזהו המסובב. לעומת זאת יש ענין של סגולה, ובסגולה אין ידוע הקשר בין הסיבה שהיא הסגולה למסובב הימנה.

לכן בגשמיות, אדם עובד כדי שיתמלאו רצונותיו ושאיפותיו. וכאשר השיג את הרצה – זהו שכרו. אם כן השכר בא בדרך סיבה ומסובב. משא"כ בעבודת ה', האדם נותן יגיעה, ומהו השכר שהוא רוצה לזכות בו? – שיוכל לעבוד על מנת להשפיע, היינו לא לתועלת שלו! ודבר זה אין הגוף מבין. הרי שעבודה זו היא רק בלמעלה מהדעת, היינו ההיפך מהשכל. לכן נבחן זה לסגולה.

וזה פירושו: "הנרות הללו אנו מדליקין וכו' ואין לנו רשות להשתמש בהן". אין לנו רשות, היינו אי אפשר לנו להשתמש בהם קל"ו, היות ושם צריך להתלבש אור העליון, ואין אנו יכולים להבין, שהנר, כלומר הגוף שלנו, יסכים שכל השכר יהיה – שנוכל לעבוד רק לשם שמים קל"ז. ומטעם זה נבחן החנוכה לנס. "נס" נקרא שהסיבה אינה מחייבת את המסובב. כאשר אנו אומרים "נס חנוכה", הפירוש הוא שאין אנו יכולים להבין זאת שמעשה השפעה הוא מעשה שיביא לאדם טובה.

בזה נבין לשון חז"ל שאמרו: "יגעתי ומצאתי תאמין" קל"ח. כי יש כאן שתי נקודות: (א) יגעתי. (ב) מצאתי. שהרי מציאה אינה נמשכת מיגיעה. פירוש, אם אומרים שאנו הולכים למעלה מן השכל, אם כן אין המעשה שהוא היגיעה מהווה סיבה לתוצאה, אלא זה כמו סגולה.

קלו. כלל היה אדמו"ר זצ"ל מביא בשם אביו, אדמו"ר בעל הסולם: כל מקום שנאמר בדברי חז"ל "אסור", בעבודת ה' יתפרש - "אי אפשר".
קלז. מבחין בין נר לאור. הנר הוא הכלי אשר בתוכו השמן והפתילה, ובו צריך להתלבש האור. וזה הנר שהוא הכלי מרמז על הגוף שהוא הרצון לקבל, אשר בו צריך להתלבש אור העליון לאחר התיקון.

קלח. וידועה הקושיה, הלא במציאה אין שייך יגיעה, והיה להם לומר יגעתי והשגתי וכד' (הענין מבואר בארוכה לעיל מאמר כ).

הסולם מאמר לג למועד קיט

לכן מדובר על מציאה, כי מציאה אינה תוצאה של יגיעה. וכן לשון מורגלת היא בפי הבריות: "ה' המציא לידי מציאה". וזה מכונה נס.

כאן נשאלת השאלה: אם הוא ענין של מציאה, שאינו תלוי ביגיעה, לשם מה אם כן צריך את היגיעה, עד שאמרו "יגעתי ומצאתי תאמין"? אלא, הכתוב אומר: "אם ה' לא יבנה בית, שוא עמלו בוניו בו". משמע שאת היגיעה צריך, אלא שאין היא מחייבת את המציאה. ואמרו "ז"ל אמר שכתוב: "הנה מקום אתי". את"י ראשי-תיבות: אמונה, תפילה יגיעה. עוד אמרו: "אם אין הקב"ה עוזרו, אינו יכול לו". מכאן למדנו שהיגיעה היא סגולה לקנות על ידה את המציאה. ועדיין צריכים אנו לבאר את ענין הסגולה הזו, היינו במה מועילה היגיעה לענין זה.

אלא, את האתערותא דלתתא צריך האדם ליתן בכדי שירגיש חסרון. ואדם שמרגיש שהוא בעל חסרון - זו סגולה. וענין "הנרות הללו קודש הם", פירושו: צריך להאמין למעלה מהדעת שקודש הם קלט.

קלט. כנ"ל שנה הוא ענין כלי, שהוא חסרון, על זה אומר שצריך להאמין שקודש הם.